

Algemene Bijdragen

INSECTENPLAGEN IN BOSSEN EN ANDERE HOUTOPSTANDEN IN NEDERLAND

IN 1958 ¹⁾

door

D. DOOM

Summary

INSECT PESTS IN FORESTS AND OTHER LIGNEOUS GROWTH IN THE NETHERLANDS IN 1958

A survey of damage by noxious insects in 1958 is given in table I and II. In that year the most noxious insects were: *Hylobius abietis* L. in almost all pine woods and *Tortrix viridana* L. chiefly on oak trees in the eastern and southern provinces. The satinmoth, *Leucoma salicis* L., defoliated a poplar wood near Eindhoven and road-plantings at Den Helder.

Compared with the preceding year, the damages caused by *Coleophora* Hb. decreased. From Breda a rather serious attack however was reported on *Larix leptolepis* Gord.

From Utrecht the aphid *Pterocallis tiliae* L., which in general occurs on lime-trees, was reported as very noxious.

In a pine-wood near Putten the gall-midge *Cecidomyia baeri* Prell was very noxious on certain spots.

De in dit overzicht verwerkte gegevens over insektenplagen in onze bossen en houtopstanden in het jaar 1958 zijn afkomstig van waarnemers van het Itbon. Aan allen die ons inlichtingen verschafte brengen wij hierbij een woord van oprechte dank.

Voor de namen van de insekten is gevolgd: „Nederlandse Bosinsekten” (1) en „Die Waldkrankheiten” (2); voor de plantennamen: „De namen van onze voornaamste houtgewassen” (3).

Kevers (Coleoptera).

Evenals in 1957 was in het afgelopen jaar de schadelijkste kever de grote dennesnuittor, *Hylobius abietis* L., die vrijwel in alle naaldhoutopstanden schade toebrengt. Ernstige aantasting ondergingen douglas, lariks en fijnspar in Groningen, Drente, Overijssel en Gelderland, terwijl van de Pinus-soorten, zonder uitgesproken voorkeur voor een bepaalde soort, uit Gelderland de grootste schade werd gemeld.

In de tweede plaats dient in de rij van schadelijke kevers van 1958

¹⁾ Mededeling 45, 1959 van het I.T.B.O.N.

ongetwijfeld te worden genoemd de dennescheerder, *Myelophilus pini-perda* L., die in de dennenbossen, voornamelijk op Ameland en in Gelderland, plaatselijk zeer schadelijk was. Uit Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland werd een geringere vretelij gemeld.

Achtereenvolgens werd verder melding gemaakt van ernstige beschadigingen door de beukespringkever, *Orchestes fagi* L., in het Zeisterbos op beuk, de zwarte dennebastkever, *Hylastes ater* Payk, in Overijssel en Utrecht, achtereenvolgens op douglas en sitkaspar. Duinbeplantingen in Zuid-Holland werden door engerlingen van de duin- of julikever, *Polyphylla fullo* L., aangevreten.

Vlinders (Lepidoptera)

De schadelijkste vertegenwoordiger van deze orde was in 1958 de groene eikebladroller, *Tortrix viridana* L. De schade liep na de daling in 1957 op tot het niveau van 1956. Vooral in Drente, Overijssel, Noordbrabant en Limburg werden plaatselijk de eiken zwaar beschadigd, waarbij kaalvretelij geen uitzondering was.

Met betrekking tot de schade veroorzaakt door het lariksmotje, *Coleophora laricella* Hb., werd in vergelijking met 1957 duidelijk een dalende tendens waargenomen. Hoewel uit Friesland, Drente, Noord-Holland, Noordbrabant en Limburg nog plaatselijk lichte tot matige schade werd gemeld, was de aantasting over het algemeen van geringe betekenis.

Behalve door *Tortrix* werd aan eik bovendien nog schade toegebracht zowel door de grote wintervlinder *Hibernia* = *Erannis* sp., als door de kleine wintervlinder, *Operophtera brumata* L. De grote werd uitsluitend in Apeldoorn gemeld, terwijl de kleine eveneens in Apeldoorn aan eiken en bovendien in Zuid-Limburg aan fruitbomen kaalvretelij veroorzaakte. Uit Breda werd in het Liesbos een matige aantasting van eiken door wintervlinders (grote of kleine?) gemeld.

In grovedennenbossen werd uit Friesland, Overijssel, Utrecht, Noordbrabant en Zuid-Holland enige schade gemeld, veroorzaakt door de dennelotrups, *Retinia* = *Evetria buoliana* Schiff. Van de *Hyponomeuta*-soorten was de *Hyponomeuta padella* L. in Zuid-Holland zeer schadelijk op *Prunus* en *Crataegus* en in Zuid-Limburg aan *Pyrus malus* L. *Hyponomeuta evonymella* Scop. veroorzaakte schade aan kardinaalsmuts en meidoorn in Noord- en Zuid-Holland.

Voorts werd bericht ontvangen, dat els langs de Zuidwillemsvaart werd kaalgevreten door de porceleinvlinder, *Abraxas sylvata* Scop.

De satijnvlinder, *Leucoma salicis* L., veroorzaakte volgens berichten uit Eindhoven volledige kaalvretelij in een populierenbos, terwijl uit Den Helder een zware aantasting van meidoorn werd gemeld, door de bastaardsatijnvlinder, *Euproctis chrysoorrhoea* L.

Bladwespen (Hymenoptera)

Het sparrebladwespje, *Lygaeonematus abietum* Htg., was zeer schadelijk voor fijnspaar, vooral in Loon op Zand en Ommen.

De lindebladwesp, *Caliroa annulipes* Kl., waarvan de larven op kleine naaktslakken gelijken, veroorzaakte in lindenlanen te Coevorden plaatselijk kaalvretelij, terwijl uit Alkmaar een matige aantasting werd gemeld.

Muggen (Nematocera), luizen (Hemiptera) en mijten (Acaridae).

Uit Putten werd bericht ontvangen dat in een grovedennenbos plaatselijk zeer veel schade werd ondervonden van de galmug *Cecidomyia baeri* Prell.

De sparreluis, *Elatobium abietinum* Wlk., werd uit Ommen als zeer schadelijk op sitkaspar gemeld, en uit Bergen op Zoom als matig op fijnspar; voorts kwamen uit Noord-Holland en Friesland berichten binnen van lichte aantastingen door deze luis. Er kan worden geconcludeerd dat in 1958 belangrijk minder schade door de luis werd veroorzaakt dan in 1957 (Mededeling 37, 1958, I. T. B. O. N.).

De op linden zeer algemeen voorkomende luis *Pterocallis tiliae* L. werd uit Utrecht als zeer schadelijk gemeld in lindenlanen. In Eindhoven verliep een plotseling optreden in september zonder belangrijke schade. Ook een spintmijt, *Eotetranychus* sp., heeft aan lindenlanen in Utrecht ernstige schade toegebracht. In Eindhoven daarentegen veroorzaakte dezelfde mijt slechts weinig groeiremming.

Literatuur:

1. Nederlandse Bosinsekten. N. B. T. 22 (1) 1950 (12—26).
2. Schwerdtfeger, Die Waldkrankheiten, 1957.
3. De namen van onze voornaamste houtgewassen, Nederlandse Bosbouw Vereniging, 1948.

Tabel I. De schadelijke insecten in 1958, gerangschikt naar het beschadigde gewas.

Table I. The insect pests of 1958, grouped according to their host plants.

Plantesoort / <i>Plant species</i>	Aangetast door / <i>Attacked by</i>
<i>Pinus sylvestris</i> L.	<i>Myelophilus piniperda</i> L. <i>Hylobius abietis</i> L. <i>Hylastes ater</i> Payk. <i>Retinia buoliana</i> Schiff. <i>Diprion pini</i> L. <i>Cecidomyia baeri</i> Prell ? <i>Pineus pini</i> Kch.
<i>Pinus nigra</i> Arn. var. <i>austriaca</i> Asch. et Graebn.	<i>Hylobius abietis</i> L. <i>Myelophilus piniperda</i> L. <i>Pissodes piniphilus</i> Hbst. <i>Pissodes notatus</i> L.
<i>Pinus nigra</i> Arn. var. <i>corsicana</i> hort.	<i>Myelophilus piniperda</i> L. <i>Hylobius abietis</i> L. <i>Pissodes piniphilus</i> Hbst. <i>Pissodes notatus</i> L.
<i>Picea abies</i> Karst	<i>Elatobium abietinum</i> Wlk. <i>Lygaeonematus abietum</i> Htg. <i>Hylobius abietis</i> L.

Plantesoort / <i>Plant species</i>	Aangetast door / <i>Attacked by</i>
<i>Picea sitchensis</i> Carr.	<i>Elatobium abietinum</i> Wk.
<i>Tsuga heterophylla</i> Sarg.	<i>Hylobius abietis</i> L.
<i>Pseudotsuga taxifolia</i> Britt.	<i>Hylobius abietis</i> L. <i>Hylastes ater</i> Payk. <i>Gilletteella cooleyi</i> Gill.
<i>Larix</i> sp.	<i>Coleophora laricella</i> Hb. <i>Lygaeonematus wesmaeli</i> Tischb. <i>Hylobius abietis</i> L.
<i>Quercus</i> sp.	<i>Tortrix viridana</i> L. <i>Polyphylla fullo</i> L. <i>Operophtera brumata</i> L. <i>Hibernia defoliaria</i> Clerck <i>Hibernia aurantiaria</i> Esp. <i>Hibernia marginaria</i> F.
<i>Fagus silvatica</i> L.	<i>Lachnus excicator</i> Altum <i>Orchestes fagi</i> L.
<i>Alnus</i> sp.	<i>Agelastica alni</i> L.
<i>Betula</i> sp.	<i>Coleophora fuscadinella</i> Zll. <i>Polyphylla fullo</i> L.
<i>Salix</i> sp.	<i>Cossus cossus</i> L.
<i>Populus</i> sp.	<i>Saperda populnea</i> L. <i>Cossus cossus</i> L. <i>Leucoma salicis</i> L. <i>Smerinthus populi</i> L. <i>Anisandrus dispar</i> F.
<i>Ulmus campestris</i> (L.s.s.) Mill.	<i>Malacosoma neustria</i> L.
<i>Tilia</i> sp.	<i>Caliroa annulipes</i> Klg. <i>Pterocallis tiliae</i> L.
<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	<i>Cacoesia rosana</i> L.
<i>Euonymus europaea</i> L.	<i>Hyponomeuta evonymella</i> Scop.
<i>Crataegus</i> sp.	<i>Malacosoma neustria</i> L. <i>Hyponomeuta padella</i> L. <i>Euproctis chrysorrhoea</i> L. <i>Hyponomeuta evonymella</i> Scop.
<i>Prunus virginiana</i> L.	<i>Euproctis chrysorrhoea</i> L.
<i>Prunus serotina</i> Ehrh.	<i>Eulecanium corni</i> Bouché <i>Hyponomeuta padella</i> L.
<i>Sorbus</i> sp.	<i>Eotetranychus telarius</i> L. <i>Lepidosaphes ulmi</i> L. <i>Chermes viridis</i> Ratz.
<i>Calluna vulgaris</i> Salisb.	<i>Lochmea suturalis</i> Thoms.

Tabel II. De graad van aantasting in de verschillende provincies.
 Table II. Degree of infestation in the different provinces of the Netherlands.

a = Ernstige aantasting
 (eventueel kaalvretterij)
 b = matige aantasting
 c = lichte aantasting

a = Heavy infestation (defoliation in
 the case of leaf eating insects)
 b = moderate infestation
 c = light infestation

Insektesoort <i>Insect species</i>	Provincie/Provinces										
	Friesland	Groningen	Drente	Overijssel	Gelderland	Utrecht	N-Holland	Z-Holland	Zeeland	N-Brabant	Limburg
<i>Hylobius abietis</i> L.		a	a.c	a.b.c	a.b	b.c				b.c	
<i>Myelophilus piniperda</i> L.	a.b			b	a	c	c	c		c	b
<i>Hylastes ater</i> Payk.				a		a					
<i>Polyphylla fullo</i> L.								b			
<i>Lochmea suturalis</i> Thoms.							b.c				
<i>Orchestes fagi</i> L.					a	a					
<i>Anisandrus dispar</i> F.										c	
<i>Saperda</i> sp.					b						
<i>Brachyderes incanus</i> L.				c							
<i>Pissodes</i> sp.	b										
<i>Agelastica alni</i> L.										c	
<i>Euproctis chrysorrhoea</i> L.							a.c				
<i>Malacosoma neustria</i> L.							c	a			
<i>Tortrix viridana</i> L.			a.b	a.b	b.c	a	b.c			a	a.b
<i>Operophtera brumata</i> L.				a						a	a
<i>Hibernia</i> (= <i>Erannis</i>) sp.				a						b	
<i>Cossus cossus</i> L.				a.b	b		b				
<i>Coleophora laricella</i> Hb.	b.c		b		c	c	b.c			b.c	b
<i>Coleophora fuscedinella</i> Zll.										a	
<i>Hyponomeuta padella</i> L.								a			a
<i>Hyponomeuta evonymella</i> Scop.							a.b	b			
<i>Evetria</i> (= <i>Retinia</i>) <i>buoliana</i> Schiff.	c			b		c		c		b	b
<i>Cacoesia rosana</i> L.							c				
<i>Smerinthus populi</i> L.				c							
<i>Leucoma salicis</i> L.				c			a			a.b	
<i>Diprion pini</i> L.					c	c					
<i>Lygaeonematus abietum</i> Htg.				b							a
<i>Lygaeonematus wesmaeli</i> Tischb.											c
<i>Caliroa annulipes</i> Klg.			a				b	a			
<i>Cecidomyia baeri</i> Prell					a						
<i>Elatobium abietinum</i> Wlk.	c			a			c				b
<i>Gilletteella cooleyi</i> Gill.						c	b				
<i>Lachnus excicator</i> Altum				a			b				
<i>Eulecanium corni</i> Bouché							b				
<i>Chermes viridis</i> Ratz.								b			
<i>Pterocallis tiliae</i> L.						a				c	
<i>Lepidosaphes ulmi</i> L.							a				
<i>Eotetranychus</i> sp.						a				c	